

Kedves Testvérek!

A mai zsoltárunk traumák időszakába visz minket. Oda, ahol egy kisebb-nagyobb közösség valami olyat él meg, ami elképzelhetetlen, lehetetlen és látszólag túlélhetetlen. Lehet, hogy te magad sosem éltél át ilyet, csak tanultál róla. Az egyéni, családi szinten mégis lehet, hogy vannak ilyen tapasztalataink. Voltál-e már olyan élethelyzetben, mikor elkeseredettségedben azt élted meg, minden összeomlik körülötted? Utólag visszatekintve hogyan volt ott jelen Isten a káoszban veled? Nehéz kérdések. Átélni, megélni, amit felejtenénk, lehasítanánk legszívesebben. Nagyon érdekesen működik az emberi elme. A legnehezebb pillanatokot is túléli, egyensúlyt keresve alkalmazkodik, torzít, elnyom, racionalizál, hasít és sokféle módon keresi a túlélést. Segítőként, a legjobb szándékkal sokan próbálják ilyenkor korrigálni a hangsúlyeltolódást az emberben, pedig ilyenkor nem szabad. Ezáltal élhető csak túl az elviselhetetlen. Nem szeretnénk, de igazából fel kell készülnünk és hiszem, Isten segítségével felkészülhetünk arra, amire lehetetlen és helyére kerülhet az, aminek nem lett volna szabad megtörténnie velünk. Az ilyen helyzetet, a krízist, a traumát nemcsak megérteni nehéz, hanem egyáltalán azt elismerni, hogy valóságos volt, hogy megtörténhetett. Nem is biztos, hogy baj, hogy nem emlékszünk életünk minden átélt szörnyűségére részletesen...

1. MI SEGÍTI A MEGÉRTÉST?

A mai zsoltárunk egy nemzeti traumába, az elhurcoltatásba, egy kitelepítésbe vezet minket. Mi segíthet a zsoltár megértésében most minket? Három egyszerű dolgot látnunk, értenünk kell ehhez:

- I. **MŰFAJ.** A mai zsoltárunk egy olyan ének, ami olyan helyzetben íródik, mikor „nem lehet imádkozni”, vagy legalább is nagyon nehéz. Műfajilag szinte meghatározhatatlan ez az ének: nem imádság, nem is himnusz. (MIÉRT foglalkozunk egy olyan énekkel, ami nem is imádság...?) – AZÉRT, hogy lássunk példát arra, milyen, amikor nem lehet imádkozni... Ha mégis be akarjuk sorolni, leginkább nemzeti panaszéneként határozható meg ez a zsoltár. Egy olyan helyzetből, korból szólal meg, aminek leírására, megragadására nem alkalmasak a szokásosan használatos keretek, formák. Ez a zsoltár egy „anti-sion ének”. Nem Istenről szól, nem dicséret, szörnyű helyzetkép, panasz, átok... van olyan, amikor csak ez énekelhető. És mégis, akkor ez az Istenhez fordulás!
- II. **HELYZET.** A nép fogságba került, Sion elpusztult, azaz nincs középpont, nincs vezetés, nincs igazságosság, azaz KÁOSZ VAN. Ez „kb.” a teremtés előtti állapot (Isten a káoszból teremt rendet a teremtéskor). Ez egy brutális állapot. (háborús példák?) – És egy brutális élethelyzetben, a teljes káoszban a civilizált érzékenység elvész. AMI van: a nyers sebek. Egyetlen dolog lendíthet talán a remény felé: kimondani azt, ami fáj, kifejezni a valót: a káoszt, a fájdalmat.
- III. **HANGVÉTEL.** A brutális őszinteségnek Istennél van a helye! A zsoltár „in medias res” kezdődik el és nagyon durva képeket tartalmaz, amin könnyen megbotránkozhatunk. Nem kell. Ez a foglyok éneke, a legmeghatározóbb a szomorúság, gyász, megfosztottság érzése.

2. TARTALOM

Miről szól maga az ének? Mit oszt meg? Mibe vonja be az olvasót? Három jól elhatárolható részre oszlik az ének:

- I. **Élet a fogságban (1-4):** A kezdésnél a babiloni csatornáknál vagyunk, melyek összekötik a Tigrist és az Eufráteszt. A hárfákat (lantokat) a fűzfákra aggatják a fogságba érkezők. Nincs szerepük, funkciójuk többé. Érdekes, hogy egyáltalán miért hozták őket ideig? Miért hozták magukkal? Hogyhogy nem pusztultak el? Mindenesetre most funkciójukat vesztik. Idegen földön, idegen istenek földjén hogy énekelhetnék Jahve énekeit? Az ókori felfogás szerint megvan minden népnek az istene, ha itt Jahve énekeit énekelnék, az többek közt felvetné azt is: hol van most Ő, miért engedte ezt meg? A fogvatartók szívesen szórakoztak volna Sion örömeineken. Szórakoztatta is volna őket, illetve elképzelhető, hogy mindez a gúny s a megalázás tárgyává válhatott volna.
- II. **Önmagunk emlékeztetése (5-6):** A zsoltár írója kvázi átkot mond: a közösségen belül hangzik el és egymás emlékeztetése ez: amilyen súlyos az átok, annyira komoly, hogy nem feledkezhetnek el Sionról. Ez a fogság legnagyobb veszélye: a felejtés általi asszimilálódás. A jobbkez és a nyelv említése: hárfán játszás és az éneklés „eszközeire” utal. Nem véletlen említi ezt. A benutság és némaság ideje ez, de nem a teljes felejtésé. Van némi ellentmondás is ebben: a hárfák a fűzfákra akasztva, de a jobbkezre azért és az énekhangra még lehet, hogy szükség lesz... Igen, mert lehet, hogy lesz még idő, amikor lehet dicsőíteni. De most az emlékezés, ami dicsőíti Istent. E rész lényege, hogy a fogvatartók nem kontrollálhatják az emlékezést, a Sion énekeit, Isten dicséretét. Az emlékezés végső soron HATALOM. Az emlékezés ugyanis a reménységre vezethet!
- III. **„Emlékezz, Uram!” (7-9) – a bosszú, a keserűség és a fájdalom szavai:** A zsoltáros az isteni igazságszolgáltatásban bízva kiált Istenhez: ne feledkezzen el róluk: edóm (aki Izrael elpusztulásában segédkezett, ld. Ez 25,12; Jer 49,7) és Babilon pusztulásáért kiált. Az elfeledés veszélye mintha Istent is fenyegetné: ezért kéri a zsoltáros: „Ezt ne tedd! Szolgáltass igazságot! Igazság Istene! Amikor káosz van a világban, én hiszem, hogy van mégis igazság! Nálad! Ne feledkezz el hát erről!” A legbrutálisabb a sziklához csapott csecsemők képe. Értelmezzük ezt a kontextusban: az ellenség gyermekeiről van szó, akik semmiféle irgalmat nem gyakoroltak Izrael felett. Az ellenség új nemzedékének megsemmisítése tulajdonképpen egyenlő a „kártevők” kiirtásával, a felnövekvő agresszorok elpusztításával! Egyébként

ha nagyon megbotránkozunk a bosszún, emlékezzünk arra, hogy a Jel 6, 10-ben a vértanúk is bosszúért kiáltanak az Újszövetségben.

3. MIT KEZDJÜNK EGY ILYEN ZSOLTÁRRAL?

3.1. EMLÉKEZÉS-EMLÉKEZTETÉS

Előjáróban: ellenállás ébredhet az emberben, amikor ezt hallja: emlékezni kell. Az emlékezés fájdalmas, olyan, mintha visszarántana a múltba: tényleg kell ez? Tényleg szükséges? Az emlékezés fontossága kiemelkedő a zsoltárban. Istent is emlékezteti a zsoltáros, magát és a társait is. És mindez szorosan összefügg. Sokféle felelősségünk van ebben. Gondoljunk itt most ne csak saját életünk nehézségeire, mert ez a zsoltár sem az egyéni tragédiákat sorolja, hanem a közösségi, nemzeti pusztulást. Elnyomók, agresszorok és kizsákmányolók ellen szól. Az elnyomók érdeke és valójában sokszor a kényelmesebb az, ha azt mondjuk: „Felejtsd el! Felejtsük el!” Kezdjünk újat! Tiszta lapot! Esélyt adjunk... de az a helyzet, hogy ezzel megtagadjuk az áldozatokat, az igazságot és a valódi helyreállítás lehetőségét is. Ne, ne felejtsd el, hanem emlékezz Isten jelenlétében! Vidd Isten elé! Mindenhol a világon, hazánkban, a környezetünkben vagy akár egészen távol is tőlünk, ahol lábbal tiporják az igazságot, az alapvető emberi jogokat, az életet, az Istentől rendelt szabadságot, ott és arra nézve kiálthatunk, Urunk, emlékezz! Nem kell időben sem messze menni!

Miért emlékezzünk itt és most mi, magyar emberek, Budapesten, Gazdagréten élők, Istent kereső emberek itt és most? Lehet sokféleképpen imádkozni, emlékezni, így vihetjük Isten elé mi is az imánkat:

„Emlékezz Urunk, kiáltjuk, azért, mert nemcsak mi akarunk emlékezni, hogy bosszút forraljunk, hogy a gyűlöletet szítsuk és emberi megtorlásokat keressünk. Hanem hogy kiáltsunk az elnyomottakért! Emlékezz Urunk és lásd meg a szenvedők könnyeit! Emlékezz Urunk az elnyomókra, akik fizikailag elnyomnak másokat! Akik kiirtják az országukban lévő gyengébbeket! Emlékezz Urunk azokra, akik valaha hatalmi okból, aljas érdekből, származási alapon embereket öltek és próbáltak kiirtani itt Európában vagy másutt! Urunk, emlékezz azokra, akik hazudtak és politikai eszközökkel próbálták átírni a történelmet, meghamisítani az emlékezés minősített alkalmait, az ünnepeinket! Akik önkényuralmi rendszereket tartottak fent! Emlékezz Urunk azokra, akik engedtek szétdarabolni egy nemzetet! Emlékezz azokra, is, akik elrendeltek és végrehajtottak kitelepítéseket, kínzásokat és mindenféle bántásokat! Akik államosítottak, elvettek, eltulajdonítottak. Emlékezz azokra, akik származásra hivatkozva nem engedtek továbbtanulni tehetséges fiatalokat évtizedeken keresztül. Emlékezz Urunk az ügynökökre, a besúgókra, akik miatt ezrek és tízezrek szenvedtek! Emlékezz a beépített egyházi vezetőkre, akiknek egy része még ma is vígan él és virul és sosem vállalt felelősséget a múltban elkövetett bűneiért! Emlékezz az igazságot elferdítőkre, emlékezz Uram azokra, akik a zavarosban halászva kisémmiztek másokat és mások nyomorán gazdagodtak meg! Emlékezz azokra, akik busásan meggazdagodnak és akármilyen színekben is, de ellopják az ország vagyonát. Emlékezz a félelemkeltőkre, az ostoba demagógokra, minden álmítóra és elnyomóra emlékezz! És hozd el igazságot! És könyörülj rajtunk is, akik lehet, hogy másnak okoztunk fájdalmat és hallgatásunkkal vagy beletörődésünkkel építettünk gonosz és képmutató rendszereket...!”

3.2. TISZTÁN LÁTÁS és ELŐRE TEKINTÉS: EPIZÓDOK – ÉS A TÖRTÉNET

Másodszor látnunk kell, hogy a 137. zsoltár és a velünk, körülöttünk lévő történések is csak epizódok a nagy történetben. Egy kis rész. Egy pillanatkép. Adott állapot. Az ún. „trauma epizódba” ad betekintést, onnan kiált. Megvan a helye, a súlya, a jelentősége, de nem erről szól az egész történet. Isten gyógyítása, helyreállása nélkül a trauma epizódjainkban elszenvedett sérelmeket siratjuk, szenvedjük, az ott szerzett hiányokat próbáljuk pótolni, helyrehozni valahogy. De az evangélium az, hogy nem ez az életünk. Az életünk nagy történetét, a világ nagy történetét Isten szövi és tartja a kezében és ennek a legfontosabb, utolsó epizódját ismerjük: efelé tartunk: a mennybe, az örök boldogságba és életbe. Igen, ez a zsoltár egy epizód... maradhat-e egy-egy epizód annak, ami? Engeded-e, hogy integrálódjon az életedbe az, ami elfogadhatatlan? S látod-e a kapcsolódást a többihez? A nagy történet végét, aminek ismerhetjük utolsó epizódjait s a lényegét: végső soron Isten igazsága nyilvánvalóvá lesz és győz, látható és nyilvánvaló módon leleplezve minden hamiságot és gonoszságot!

3.3. KRISZTUSBAN LENNI

Hála legyen Istennek, hogy Krisztus által tovább juthatunk és szemlélhetjük ezt a helyzetet, a zsoltárt és a saját életünket, történetünket is Krisztusban, aki elszenvedett minden büntetést helyettünk és megbékéltetett Önmagában Istennel! Benne láthatom a személyes bosszúm és elégtételelem tárgyát is! Krisztusban valahol többé nincs ellenség, a megbocsátásban, a végső helyreállításban van a megoldás. Erre is emlékeznünk kell. Miközben odáig eljutni és azt elfogadni nagyon nehéz és hosszú út lehet. A rendezés, a megbocsátás útját kell keresnünk, a megtérés lehetőségét kell kutatnunk. Egyébként mindez jó hír, mert mi van, ha mi leszünk más ellenségévé egy adott helyzetben? Könnyen csak a szenvedő oldalára helyezzük magunkat. Krisztusban van az elengedés és egy nap majd azt, amire nem szükséges emlékezni, az új teremtésben, feledni fogjuk. Addig pedig a brutális őszinteségnek Istennél van a helye! Krisztusban van reménységünk, hogy az életünk már itt a földön is áll olyan epizódokból is, amit a 126. zsoltár fogalmaz: „Mikor jóra fordította Sion sorsát az Úr, olyanok voltunk, mint az álmodók. Akkor megtelt a szánk nevetéssel, és örömkialtás volt nyelvünkön. Ezt mondták akkor a népek: Hatalmas dolgot tett ezekkel az Úr! Hatalmas dolgot tett velünk az Úr, ezért örvendezünk.” Zsolt 126, 1-3

Ámen!

Thoma László